

**ONA TILI DARSLARIDA INTEGRATIV YONDASHUVNING
AHAMIYATI****Sevinch Toshpulatova***ToshDO 'TAU ona tili va adabiyoti ta'limi yo'nalishi**3-bosqich talabasi**toshpulatovasevinch688@gmail.com / 979572903*

Annotatsiya : Mazkur maqolada ona tili darslarida integrativ yondashuvdan foydalanishning ahamiyati, uning o'quvchilarning shaxsiy va ijtimoiy rivojlanishiga ta'siri, fanlararo bog'liqlik orqali til o'rganish samaradorligini oshirish imkoniyatlari yoritilgan. Shuningdek, metodik usullar, loyiha ishlari, milliy qadriyatlar bilan uyg'unlik, xalqaro standartlar bilan integratsiya masalalari ham tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: ona tili, integrativ yondashuv, fanlararo bog'liqlik, til o'rgatish, ta'lim sifati, kompetensiya, metodika, milliy qadriyatlar.

Abstract: This article discusses the importance of using an integrative approach in mother tongue lessons, highlighting its impact on students' personal and social development. It explores how interdisciplinary connections enhance the effectiveness of language acquisition. The article also analyzes methodological strategies, project-based learning, the role of national values, and alignment with international educational standards.

Keywords: mother tongue, integrative approach, interdisciplinary, language teaching, educational quality, competence, methodology, national values.

Аннотация: В данной статье рассматривается значение использования интегративного подхода на уроках родного языка, его влияние на личностное и социальное развитие учащихся. Анализируются возможности повышения эффективности обучения через межпредметные связи. Также рассмотрены методические приёмы, проектная деятельность, интеграция с национальными ценностями и международными стандартами образования.

Ключевые слова: родной язык, интегративный подход, межпредметные связи, обучение языку, качество образования, компетенции, методика, национальные ценности.

Zamonaviy ta'lim tizimi shiddat bilan rivojlanayotgan bugungi kunda pedagogik yondashuvlar ham yangilanib, takomillashib bormoqda. Ayniqsa, o'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini shakllantirishda fanlararo bog'liqlikni ta'minlash, bilimlarni hayotiy holatlar bilan uyg'unlashtirish muhim ahamiyat kasb etmoqda. Shu nuqtayi nazardan, ona tili darslarida integrativ yondashuvdan foydalanish zamon talabi darajasidagi eng dolzarb masalalardan biridir.

Интегратив yondashuv mohiyati. Integrativ yondashuv — bu ta'lim jarayonida turli fanlararo bog'liqlik asosida o'quv materialini yagona maqsad doirasida birlashtirib, tizimli yondashuvni shakllantirish usuli. Bu metod o'quvchilarning mantiqiy fikrlashi, dunyoqarashi, tanqidiy yondashuvi va ijodiy salohiyatini oshirishga xizmat qiladi. Jumladan, ona tili darsida so'z yasalishi mavzusini o'rganayotganda, o'quvchilar tarixiy shaxslar haqida matn tuzishlari yoki biologik atamalarning tuzilishini tahlil qilish orqali nafaqat tilshunoslik bilimlarini, balki boshqa fanlar bilan bog'liq bilim va ko'nikmalarni ham chuqurlashtiradilar.

Ona tili fanida integrativ yondashuvdan foydalanish imkoniyatlari. Ona tili darslari o'z mohiyati jihatidan juda keng ko'lamli bo'lib, u orqali o'quvchilarning nutqiy madaniyati, tafakkuri, ijtimoiy ong darajasi shakllanadi. Shu bois ushbu fanga integrativ yondashuvni kiritish quyidagi yo'nalishlarda amalga oshiriladi:

1. Fanlararo bog'liqlik asosida ta'lim

Ona tili fani, ayniqsa, adabiyot, tarix, geografiya, biologiya, musiqa va texnologiya fanlari bilan bevosita uzviy bog'liq. Misol uchun, matn tahlili vaqtida tarixiy voqealar bilan bog'liq mazmunlar keltirilib, o'quvchilarda tarixiy ong ham shakllanadi. Bu orqali o'quvchining tafakkuri ko'p qirrali asosda rivojlanadi.

2. Hayotiylik tamoyili asosida darslarni tashkil etish

Darslarda hayotiy misollar, real voqealarga oid matnlar yoki interfaol topshiriqlardan foydalanish o'quvchining o'z fikrini mustaqil ifodalashi, o'rgangan

bilimini amaliyotda qo'llay olishiga imkon yaratadi. Masalan, "Rasmiy va norasmiy uslub" mavzusi doirasida o'quvchilarga ariza yoki ishchi xat yozish topshirig'i berilishi ularni kundalik hayotga tayyorlaydi.

3. Texnologiyalardan integratsiyalashgan foydalanish

Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan (multimedia vositalari, internet manbalari, interaktiv doskalar va h.k.) foydalanish orqali o'quvchilar nafaqat tilni, balki AKT kompetensiyasini ham rivojlantiradilar. Masalan, o'quvchilarga grammatik mavzular asosida animatsion roliklar ko'rsatish, ular asosida muhokama uyushtirish dars samaradorligini oshiradi.

Integrativ yondashuvning o'quvchilar rivojiga ta'siri. Integrativ yondashuv o'quvchilar shaxsiyati va tafakkuriga quyidagicha ijobiy ta'sir ko'rsatadi:

1. Muloqot kompetensiyasini rivojlantiradi: O'quvchilar fikrini aniq, lo'nda va asosli ifodalashni o'rganadilar.
2. Ijodkorlik va tanqidiy fikrlash salohiyatini oshiradi: Fanlararo integratsiya yangi g'oyalar yaratishga undaydi.
3. Ijtimoiy ong va fuqarolik tarbiyasini kuchaytiradi: Turli mavzularda bahs va tahlillar yuritish orqali o'quvchilar voqelikka ongli munosabat bildirishni o'rganadilar.
4. Mustaqil izlanishga undaydi: Har xil manbalar bilan ishlash, matnlarni tahlil qilish, mustaqil fikr bildirish kabi faoliyatlar o'quvchini ilmiy-tadqiqotga yo'naltiradi.

Integrativ yondashuvda milliy qadriyatlar va madaniyatning o'rni. Ona tili darslarida milliy qadriyatlar, urf-odatlar, ajdodlar merosi va tilimizdagi madaniy qatlamlarni o'rgatish – integrativ yondashuvning eng muhim jihatlaridan biridir. Darslarda maqollar, aforizmlar, xalq ertaklari, tarixiy shaxslar haqida matnlar orqali nafaqat til o'rgatiladi, balki o'quvchilar qalbida vatanparvarlik, milliy g'urur, ajdodlarga hurmat kabi fazilatlar shakllanadi. Masalan, "Gap bo'laklari" mavzusida bobokalonlarimiz haqida matn tuzish topshirig'ini berish orqali grammatikani o'rgatish bilan birga, tarixiy ong va qadriyatlarni singdirish mumkin. Bu o'quvchini til egasi sifatida o'z madaniyatiga mas'ul shaxs sifatida tarbiyalaydi.

Interfaol metodlar orqali integratsiyani chuqurlashtirish. Bugungi ta'lim metodikasi o'quvchining faolligini ta'minlaydigan metodlarni qo'llashni taqozo qiladi. Integrativ yondashuvda "Klaster", "Aqliy hujum", "Insert", "Venn diagrammasi", "Rol o'ynash", "Debat", "Savol-javob" kabi metodlardan foydalanish katta samara beradi. Misol uchun "Sifatlarning turlari" mavzusida o'quvchilar adabiyot darsida o'rganilgan qahramonlarni tavsiflash orqali til bilimlarini mustahkamlaydilar. "So'z birikmalari" mavzusida esa tarixiy shaxslar haqida so'z birikmalari tuzish, ularni guruhlarda baholash orqali ham mantiqiy, ham ijtimoiy kompetensiyalar rivojlanadi.

Amaliy mashg'ulotlar va loyiha ishlari. Integrativ yondashuvni darsdan tashqari faoliyatlar bilan uyg'unlashtirish orqali o'quvchilarning mustaqil fikrlash va tadqiqotchilik salohiyatini oshirish mumkin. Ona tili fanidan loyiha ishlari tashkil etish o'quvchilarni izlanishga, axborot bilan ishlashga, guruhda faoliyat yuritishga o'rgatadi.

Loyiha mavzulariga misollar:

1. "O'zbek tilida mavjud etnotoponimlarning tahlili"
2. "Matbuot tilining leksik xususiyatlari"
3. "Ijtimoiy tarmoqlarda til madaniyati"
4. "Diyalektal so'zlarning badiiy adabiyotdagi roli"

Integrativ yondashuvning xalqaro ta'lim standartlari bilan uyg'unligi.

Bugungi kunda O'zbekiston ta'lim tizimi xalqaro andozalarga uyg'unlashayotgan bir davrda integrativ yondashuv – o'quv dasturlarini zamonaviy kompetensiyalarga yo'naltirishda muhim vositaga aylanmoqda. PISA, PIRLS, TIMSS kabi xalqaro baholash tizimlarida o'quvchilarning matn bilan ishlash, analiz qilish, turli fanlar bo'yicha bilimlarni integratsiyalash ko'nikmalari sinovdan o'tkaziladi. Ona tili darslarida bu ko'nikmalarni shakllantirish orqali o'quvchilar xalqaro mezonlar bo'yicha raqobatbardosh kadrlar bo'lib yetishadilar.

Integrativ yondashuvning samaradorligi yuqori bo'lishi uchun ba'zi muammolarni bartaraf etish lozim:

1. O'qituvchilarning metodik tayyorgarligi yetarli bo'lmasligi: Bu masalani hal qilish uchun malaka oshirish kurslarini ko'paytirish va zamonaviy dars ishlanmalar bilan ta'minlash zarur.

2. Darslik va resurslar cheklanganligi: Har bir mavzuga mos multimedia, elektron platformalar ishlab chiqilishi kerak.

3. Vaqt va yuklama muvozanati: Dars jadvali va o'quv dasturi integrativ yondashuvni inobatga olgan holda takomillashtirilishi lozim.

Xulosa qilib aytganda, ona tili darslarida integrativ yondashuvning joriy etilishi nafaqat til va grammatik bilimlarni chuqurlashtiradi, balki o'quvchilarning shaxsiy, intellektual va ijtimoiy salohiyatini kompleks tarzda rivojlantirishga xizmat qiladi. Fanlararo bog'liqlik asosida ta'lim mazmunini boyitish orqali o'quvchilar dunyoqarashini kengaytiradi, hayotiy muammolarni anglash va hal qilishda faollik ko'rsatish imkonini yaratadi. Shu bilan birga, bu yondashuv o'quvchilarni axborot bilan samarali ishlay oladigan, keng fikrlovchi, milliy va umuminsoniy qadriyatlarga sodiq shaxs sifatida shakllantirishda muhim o'rin tutadi. O'qituvchidan esa faqat bilim berish emas, balki har bir mavzuda o'quvchini hayotga tayyorlash, uning ongida mustahkam poydevor yaratish talab etiladi. Shu nuqtai nazardan, integrativ yondashuv ona tili ta'limida eng samarali va istiqbolli yo'nalishlardan biri bo'lib, darslarni zamon ruhiga mos tashkil etish orqali ta'lim sifatini yangi bosqichga olib chiqishda muhim omil hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Ibragimov X.I., Abdullayeva Sh.A. Pedagogika nazariyasi. - T.: — Fan va texnologiyalar nashriyoti, 2008.
2. G.I. HASANOVA — Ta'lim jarayonida dasturlashtirilgan o'qitish texnologiyasidan foydalanishning afzalliklari // Jizzax: 2020. 420 bet. 2
3. Hasanova, G. (2021). — Oliy ta'lim muassasalari pedagoglarining Kreativ qobiliyatlarini rivojlantirishning mazmuni. Academic Research in Educational Sciences.
4. M. Usmonova. — Pedagogik jarayon loyihasi – mashg'ulotlar samaradorligini ta'minlash vositasi sifatida. Boshlang'ich ta'lim va jismoniy madaniyat yo'nalishida sifat va samaradorlikni oshirish: muammo va yechimlar. Xalqaro ilmiy konferentsiya. Toshkent, 25 may, 2017 yil.